

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО –
ДОРОЖНІЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ

до практичних занять
та самостійної роботи студентів
з дисципліни «Регіональна економіка»
для студентів напряму підготовки
6.030503 – «Міжнародна економіка»

Затверджено методичною
радою університету
протокол № від

Харків ХНАДУ 2012

Укладач: А.П. Бабич

Кафедра міжнародної економіки

ВСТУП

Навчальна дисципліна „Регіональна економіка” належить до нормативних навчальних дисциплін професійно-орієнтованого циклу підготовки галузі знань 0305 – «Економіка та підприємництво» за напрямом підготовки 6.030503 – «Міжнародна економіка»

Метою дисципліни є формування системи знань щодо теоретичних і практичних засад територіальної організації продуктивних сил України, сучасного стану та напрямів регіонального розвитку економіки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

Знати: теоретичні засади регіональної економіки і регіонального розвитку; закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних та формування економічних регіонів; наукові засади регіональної економічної політики; механізм реалізації регіональної економічної політики; територіальну і галузеву структуру господарського комплексу України; сучасний стан та перспективи розвитку економіки регіонів України; регіональні особливості розвитку і розміщення міжгалузевих господарських комплексів.

Вміти (згідно вимог ОКХ за напрямом та рівнем підготовки): виконувати оцінку та аналіз стану та перспектив розвитку економіки регіонів та всього господарського комплексу України; використовувати інструментарій макроекономічного аналізу та статистики для вирішення практичних завдань; визначити шляхи раціонального та ефективного використання природних, науково-виробничих, людських ресурсів регіонів України; обґрунтовувати заходи з удосконалення механізмів реалізації регіональної економічної політики держави.

Мати уявлення (згідно вимог структурно-логічної схеми підготовки фахівця) про місце і роль дисципліни в системі наукових знань, про економіку України як єдність регіональних соціально-економічних систем, перспективи розвитку соціально-економічних процесів на рівні регіонів та інтеграції економіки України в європейські та інші світові структури.

Методичні вказівки до практичних занять з курсу «Регіональна економіка» висвітлюють основні теми курсу на прикладі практичних задач для їх рішення.

1 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

При виконанні самостійної роботи, підготовці до практичних та семінарських занять студенти мають розвивати навички креативного засвоєння матеріалу. Виконання самостійної роботи над певним навчальним матеріалом, визначеним програмою, перевіряється на семінарських заняттях, де викладач організовує виступи з рефератами і повідомленнями, їх обговорення та дискусію навколо попередньо визначених тем.

Тематичний план дисципліни

Назва змістовного модуля	Усього на змістовний модуль (год./кред.)	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	СРС (год.)
Блок змістових модулів (розділ) 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ				
Змістовий модуль (тема) 1. Предмет, метод і завдання дисципліни	12/0,33	4	4	4
Змістовий модуль (тема) 2. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів	8/0,22	2	2	4
Змістовий модуль (тема) 3. Економічне районування та територіальна організація господарства	10/0,28	4	4	2
Змістовий модуль (тема) 4. Регіон у системі територіального поділу праці	10/0,28	4	2	4
Змістовий модуль (тема) 5. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 1,2,3,4	6/0,17	-	-	6
Усього за блоком змістових модулів (розділом)1	46/1,28	14	12	20
Блок змістових модулів (розділ) 2 РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕПЗАВИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ ТА РЕГІОНІВ				
Змістовий модуль (тема) 6. Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики	8/0,22	2	2	4

Змістовий модуль (тема) 7. Механізм реалізації регіональної економічної політики	8/0,22	2	4	2
Змістовий модуль (тема) 8. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах	8/0,22	2	4	2
Змістовий модуль (тема) 9. Природний та трудовресурсний потенціал України	8/0,22	2	2	4
Змістовий модуль (тема) 10. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 6,7,8,9	4/0,11	-	-	4
Усього за блоком змістових модулів (розділом)2	36/1,00	8	12	16
Блок змістових модулів (розділ) 3 СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ ТА МІЖГАЛУЗЕВИХ ГОСПОДАРСЬКИХ КОМПЛЕКСІВ				
Змістовий модуль (тема) 11. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення	16/0,44	6	4	6
Змістовий модуль (тема) 12. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем	10/0,28	2	-	8
Змістовий модуль (тема) 13. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку	14/0,38	4	4	6
Змістовий модуль (тема) 14. Міжнародні економічні зв'язки України, її інтеграція в Європейські та інші світові структури, фактори сталого розвитку продуктивних сил України	16/0,44	2	4	8
Змістовий модуль (тема) 15. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 11,12,13,14	8/0,22	-	-	8
Усього за блоком змістових модулів (розділом)3	62/1,72	14	12	36
Усього	144/4	36	36	72

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Блок змістових модулів (розділ) 1 **ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

1. Поняття та ознаки регіональної економіки.
2. Теорії економічного розвитку регіонів
3. Взаємозв'язок економічних законів та закономірностей розміщення продуктивних сил.
4. Структурний аналіз розміщення продуктивних сил.
5. Вільні економічні зони.
6. Регіональні інтереси в розміщенні продуктивних сил.
7. Теорія суспільного добробуту.

Блок змістових модулів (розділ) 2
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕПЗАВИ ТА ЇЇ
ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ
УКРАЇНИ ТА РЕГІОНІВ

1. Організаційно-економічний механізм регіональної економічної політики держави.
2. Економічні та адміністративні інструменти регіональної економічної політики.
3. Види структури економіки та їх характеристики.
4. Забезпеченість господарського комплексу України мінеральними ресурсами.
5. Екологічні проблеми різних регіонів України та шляхи їх вирішення.

Блок змістових модулів (розділ) 3
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ ТА
МІЖГАЛУЗЕВИХ ГОСПОДАРСЬКИХ КОМПЛЕКСІВ

1. Особливості формування і аналізу міжгалузевих комплексів.
2. Транспортний комплекс.
3. Комплекс соціальної інфраструктури.
4. Рекреаційно-туристичний комплекс.
5. Нові форми регіонального розвитку продуктивних сил України.
6. Інвестиційна привабливість регіонів.
7. Транзитний потенціал України та його використання.
8. Україна в новій моделі світогосподарювання.

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

ТЕМА: «Регіональна економіка в системі економічних наук»

Навчальні питання:

1. Регіональна економіка як складова науки економіка
2. Метод як спосіб пізнання. Методологія прийняття рішень в регіональній економіці

3. Завдання регіональної економіки як науки

Навчальний час – 4 годин

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ: (Виберіть вірну відповідь)

- 1 Регіональна економіка відноситься до наук:
 - a політичних;
 - b економічних;
 - c соціальних;
 - d технічних.
- 2 Практичне значення дисципліни «Регіональна економіка»:
 - a обґрунтування економічного розвитку;
 - b обґрунтування соціального розвитку;
 - c обґрунтування комплексного економічного й соціального розвитку.
- 3 Продуктивні сили – це:
 - a сукупність основних фондів і обігових коштів, що забезпечують виробництво матеріальних благ;
 - b сукупність природних і трудових ресурсів, що в процесі економічної діяльності забезпечують виробництво матеріальних благ;
 - c сукупність матеріальних елементів і людей, а також відносин між ними, які в процесі економічної діяльності забезпечують виробництво матеріальних благ;
 - d сукупність земельних, водних, лісових і кліматичних ресурсів, які створюють сприятливі умови для життєдіяльності людей.
- 4 Загальнонауковими методами дослідження регіональної економіки є:
 - a усі відповіді вірні;
 - b літературні, архівні, експедиційні;
 - c локальні, регіональні, картографічні;
 - d галузеві, статистичні, балансові.
- 5 Головною продуктивною силою є:
 - a наука;
 - b людина;
 - c інформація.
- 6 Предмети праці це:

- a машини;
 - b інструменти;
 - c природні ресурси.
- 7 Факторами інтенсифікації виробництва є:
- a зростання кількості працюючих;
 - b збільшення потужностей виробництва;
 - c зменшення питомих витрат на одиницю продукції.
- 8 Розвиток науки про розміщення продуктивних сил ґрунтується на економічних законах і категоріях, які вивчає і визначає:
- a політична економія;
 - b економічна теорія;
 - c економіка.
- 9 Етап аналізу інформації, її систематизація з метою отримання наукових і практичних результатів – це:
- a модельний етап;
 - b алгоритмічний етап;
 - c аналітичний етап.
- 10 Порівняння різних варіантів розміщення продуктивних сил і вибір найкращих для практичного використання з погляду інтересів регіону:
- a нормативний метод;
 - b системний аналіз;
 - c економічні методи.
- 11 Витрати на наукові дослідження та їх впровадження в розрахунку на виробництво одиниці продукції у середньому за рік – це:
- a матеріаломісткість;
 - b фондомісткість;
 - c наукомісткість.
- 12 Балансовий, економіко-статистичний метод, техніко-економічні розрахунки – це:
- a економічні методи;
 - b системний аналіз;
 - c історичні методи.
- 13 Найбільш загальні та суттєві взаємозв'язки і залежності між явищами і процесами у природі та суспільстві називаються:
- a законами;

- b всі відповіді вірні;
- c закономірностями;
- d принципами.

14 Закономірність, що впливає із економічного закону економії праці:

- a закономірність соціальної спрямованості;
- b закономірність плановірності РПС;
- c закономірність раціонального РПС.

15 Об'єктивні закони розвитку суспільства, що відображають відносини в процесі виробництва, розподілу і споживання матеріальних благ – це:

- a політичні закони;
- b економічні закони;
- c історичні закони.

16 Сукупність аргументів, що зумовлюють вибір місця розташування підприємств, їх груп і галузей називаються:

- a принципи РПС;
- b фактори РПС;
- c закономірності РПС.

17 Закономірність, що реалізується через підвищення рівня соціально-економічного розвитку:

- a плановірності розміщення продуктивних сил;
- b раціонального розміщення виробництва;
- c соціальної спрямованості.

18 Чисельність і розміщення населення, кількісна і якісна оцінка трудових ресурсів у розрізі регіонів і областей – це:

- a техніко-економічні фактори;
- b природно-географічні фактори;
- c демографічні фактори.

19 Закономірність пропорційного розміщення продуктивних сил:

- a необхідно наближати виробництво до джерел сировини, палива або до споживача, залежно від його особливостей;
- b більш рівномірне розміщення продуктивних сил для вирівнювання рівнів економічного розвитку регіонів;
- c розміщення продуктивних сил з урахуванням розвитку співробітництва між країнами.

20 Закономірність територіального поділу праці реалізується через:

- a процес спеціалізації територій на виробництві певних видів продукції і послуг на основі міжрегіональної кооперації;
- b зосередження виробництва в обмеженому просторі;
- c розміщення виробництва з метою підвищення його ефективності.

21 Принципи розміщення продуктивних сил та формування економічних регіонів – це:

- a економічна політика, направлена на реалізацію закономірностей;
- b зв'язок явищ природи і суспільного життя;
- c конкретні умови, що впливають на розміщення виробництва.

22 Принципи розміщення продуктивних сил - це:

- a заходи щодо економічної організації території;
- b територіальна концентрація виробництва;
- c конкретні умови, що впливають на розміщення виробництва.

23 Наближення матеріало-, енерго- та водомістких галузей до джерел палива, енергії й води означає дотримання принципів:

- a комплексного розміщення виробництва;
- b раціонального розміщення виробництва;
- c збалансованості й пропорційності.

24 Фактори (чинники) розміщення продуктивних сил та формування економічних регіонів – це:

- a економічна політика, направлена на реалізацію закономірностей;
- b зв'язок явищ природи і суспільного життя;
- c конкретні умови, що впливають на розміщення виробництва.

25 Реалізація цієї закономірності дозволяє вирівнювати рівні економічного розвитку регіонів:

- a закономірність пропорційного розміщення продуктивних сил;
- b закономірність планомірності розміщення продуктивних сил;

- с закономірність соціальної спрямованості.
- 26 Узгодженість і планування дій між окремими ланками підприємств, територій і країни в цілому – це закономірність:
- а раціонального розміщення продуктивних сил;
 - б пропорційного розміщення продуктивних сил;
 - с планомірного розміщення продуктивних сил.
- 27 Закономірність комплексного розвитку і розміщення продуктивних сил втілюється через:
- а доцільне поєднання галузей на конкретній території;
 - б раціональне використання природоресурсного і трудового потенціалу регіону;
 - с формування агломерацій, промислових вузлів, технополісів, урбанізованих зон.
- 28 Закономірність ефективного розміщення продуктивних сил характеризує:
- а гнучку перебудову структури господарства;
 - б зниження витрат суспільної праці;
 - с екологічну безпеку регіону.
- 29 Що зумовлює закономірність територіального поділу праці:
- а зниження витрат виробництва;
 - б підвищення ефективності господарства;
 - с спеціалізація території на виробництві певної продукції на основі міжрегіонального обміну.
- 30 Закономірність територіальної концентрації продуктивних сил відображає:
- а зосередження виробництва в обмеженому просторі;
 - б наближення виробництва до джерел сировини, палива або споживача;
 - с комплексний розвиток території.
- 31 Природно-географічні фактори головним чином впливають на розміщення:
- а гідроенергетики;
 - б наукомістких галузей машинобудування;
 - с об'єктів соціальної інфраструктури.
- 32 Факторами інтенсифікації виробництва є:
- а зростання кількості працюючих;
 - б збільшення потужностей виробництва;

- с зменшення питомих витрат на одиницю продукції.
- 33 Рівномірне розміщення продуктивних сил для вирівнювання рівнів економічного розвитку – це зміст закономірності:
- а комплексного розвитку;
 - б соціальної спрямованості;
 - с територіальної концентрації;
 - д пропорційного розміщення.
- 34 Принцип збереження екологічної рівноваги означає:
- а раціональне використання трудових ресурсів;
 - б зближення рівнів соціально-економічного розвитку регіонів;
 - с встановлення оптимальних зв'язків між природою і виробництвом.
- 35 Матеріаломісткі виробництва у розміщенні орієнтуються на фактори:
- а споживчі;
 - б сировинні;
 - с паливні.
- 36 Суспільна організація праці, при якій здійснюються зв'язки між спеціалізованими підприємствами для виготовлення спільного продукту, називається:
- а комбінування;
 - б кооперування;
 - с концентрація.
- 37 Суспільна організація праці, при якій відбувається поєднання декількох взаємозалежних за технологією виробництв (іноді вони відносяться до різних галузей промисловості) на одному підприємстві, називається:
- а комбінування;
 - б кооперування;
 - с концентрація;
 - д спеціалізація.
- 38 Суспільна організація праці, при якій виробництво зосереджується на великих підприємствах, називається:
- а комбінування;
 - б кооперування;
 - с концентрація.

- 39 Суспільна організація праці, при якій на підприємствах зосереджується виробництво однорідної продукції, називається:
- a комбінування;
 - b кооперування;
 - c концентрація;
 - d спеціалізація.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Складовими економіки як науки є:

- міжнародна економіка;
- національна економіка;
- регіональна економіка;
- економіка транснаціональних корпорацій;
- економіка міжнародних корпорацій
- економіка підприємства;
- економіка родини.

Визначить і обґрунтуйте об'єкт і предмет кожної із наук

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

ТЕМА: «Аналіз принципів розміщення продуктивних сил.»

Навчальні питання:

1. Економічні закони і закономірності розміщення продуктивних сил.
2. Принципи розміщення продуктивних сил і формування економіки регіонів.
3. Фактори розміщення продуктивних сил: природно-економічні; техніко-економічні; соціально-демографічні; історико-геополітичні.

Навчальний час – 2 години

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:

1. Найбільш загальні та суттєві взаємозв'язки і залежності між явищами і процесами у природі та суспільстві називаються:
 - a законами;

- b всі відповіді вірні;
- c закономірностями;
- d принципами.

2. Закономірність, що впливає із економічного закону економії праці:

- a закономірність соціальної спрямованості;
- b закономірність плановірності РПС;
- c закономірність раціонального РПС.

3. Об'єктивні закони розвитку суспільства, що відображають відносини в процесі виробництва, розподілу і споживання матеріальних благ – це:

- a політичні закони;
- b економічні закони;
- c історичні закони.

4. Сукупність аргументів, що зумовлюють вибір місця розташування підприємств, їх груп і галузей називаються:

- a принципи РПС;
- b фактори РПС;
- c закономірності РПС.

5. Закономірність, що реалізується через підвищення рівня соціально-економічного розвитку:

- a плановірності розміщення продуктивних сил;
- b раціонального розміщення виробництва;
- c соціальної спрямованості.

6. Чисельність і розміщення населення, кількісна і якісна оцінка трудових ресурсів у розрізі регіонів і областей – це:

- a техніко-економічні фактори;
- b природно-географічні фактори;
- c демографічні фактори.

7. Закономірність пропорційного розміщення продуктивних сил:

- a необхідно наближати виробництво до джерел сировини, палива або до споживача, залежно від його особливостей;
- b більш рівномірне розміщення продуктивних сил для вирівнювання рівнів економічного розвитку регіонів;
- c розміщення продуктивних сил з урахуванням розвитку співробітництва між країнами.

8. Закономірність територіального поділу праці реалізується через:

- a процес спеціалізації територій на виробництві певних видів продукції і послуг на основі міжрегіональної кооперації;
- b зосередження виробництва в обмеженому просторі;
- c розміщення виробництва з метою підвищення його ефективності;
- d комплексний розвиток території.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

Визначити до якої групи за рівнем розвитку відносяться економічні райони А, Б, В, Г, якщо відомі значення наступних показників:

- a валова промислова продукція на душу населення - в середньому по країні - 12 тис. грн., район А - 17, район Б - 11, район В - 8; район Г -18;
- b вартість основних виробничих фондів на душу населення - в середньому по країні - 24 тис. грн., район А - 30, район Б - 24, район В - 13; район Г -28;
- c чисельність працездатного населення на 1000 чоловік -в середньому по країні - 250 чол., район А - 310, район Б - 300, район В - 280; район Г -320;
- d валова продукція сільського господарства за останніх п'ять років надушу населення -в середньому по країні - 15 тис. грн., район А - 18, район Б - 16, район В - 11; район Г -116;

Завдання 2

Визначити коефіцієнт ефективності спеціалізації економічного району А. Пробста, якщо відомо:

- a собівартість одиниці основної продукції в спеціалізованому районі 12 грн, в неспеціалізованому - 14;
- b сумарні транспортні витрати при виробництві і реалізації одиниці основної продукції - в спеціалізованому районі 1, 6 грн, в неспеціалізованому - 0,4;

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

ТЕМА: «Побудова моделі територіального розміщення господарства України»

Навчальні питання:

1. Територіальна організація господарства.
2. Сутність економічного району та об'єктивний характер його формування.
3. Основні районоутворювальні чинники. принципи і критерії виділення великих економічних районів.
4. Мережа економічних районів України.

Навчальний час – 4 години

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:

1. До складу Донецького економічного району входять:
 - a Донецька, Луганська і Дніпропетровська області;
 - b Донецька, Луганська;
 - c Харківська, Полтавська і Сумська області.
2. До складу Східного економічного району входять:
 - a Київська, Черкаська області і м.Київ;
 - b Харківська, Полтавська і Сумська області;
 - c Донецька, Луганська області.
3. Економічне районування це:
 - a науково обгрунтований поділ країни на економічні райони, що склалися історично або формуються в процесі розвитку продуктивних сил на основі тип;
 - b адміністративно – територіальний поділ країни.
4. До Карпатського економічного району належать:
 - a Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська, Чернігівська області;
 - b Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька області;
 - c Львівська, Закарпатська, Тернопільська, Вінницька області.
5. Великі (інтегральні) економічні райони це:
 - a найбільші територіальні частини, що об'єднують кілька адміністративних областей;

- b територія адміністративної області, автономної республіки;
 - c найнижчий ступінь інтегральних економічних районів.
6. Населений пункт з одним або кількома підприємствами однієї галузі називається:
- a багатогалузевий промисловий центр;
 - b галузевий промисловий центр;
 - c галузевий спеціалізований промисловий куц.
7. До Поліського економічного району відносяться такі області:
- a Рівненська, Волинська, Житомирська і Чернігівська;
 - b Вінницька, Тернопільська, Хмельницька;
 - c Рівненська, Вінницька, Житомирська і Чернігівська.
8. Система агропромислових підприємств, кущів і вузлів на території, де сформувався сільськогосподарський район – це:
- a. багатогалузевий промисловий район;
 - b промислова агломерація;
 - c агропромисловий район.
9. Територіальний поділ праці – це:
- a процес виробничої спеціалізації території і міжрайонного кооперування;
 - b рівень розвитку продуктивних сил регіону;
 - c деталізація виробничого процесу.
10. Які галузі визначають виробничий профіль економічного району:
- a галузі спеціалізації;
 - b обслуговуючі;
 - c галузі соціальної сфери.
11. Виробничий напрямок господарської діяльності економічного району країни – це:
- a територіальна спеціалізація;
 - b внутрігалузева спеціалізація.
12. Для визначення рівня спеціалізації виробництва району використовують:
- a коефіцієнт концентрації даного виробництва в районі;
 - b коефіцієнт продуктивності природного ресурсу;
 - c коефіцієнт норм рентабельності.
13. Під комплексним економічним розвитком регіонів розуміють:

- а екологічну орієнтацію виробництва з метою охорони довкілля та збереження біорізноманіття;
 - б збалансованість доходів усіх прошарків населення територій;
 - с системну залежність різних видів економічної діяльності з урахуванням наявного ресурсного потенціалу.
14. Оберіть показник для визначення рівня спеціалізації виробництва в районі:
- а коефіцієнт локалізації або концентрації даного виробництва в районі;
 - б відокремлення певних видів людської діяльності з метою ефективного її використання;
 - с коефіцієнт виробництва продукції галузі на душу населення.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

Відповідно до державної програми розвитку регіону в основу галузь регіону планується інвестувати 3 млн. Грн. Вартість основних Фондів складає 40% від розмірів інвестицій. Прогнозується що собівартість одиниці продукції основної галузі після заходів щодо спеціалізації складе 12 грн. (до спеціалізації 14 грн), транспортні витрати 1 грн. (до спеціалізації 1,2 грн.) Обсяг продукції галузі після спеціалізації планується в розмірі 4 млн. виробів. Визначити терміни окупаємості витрат на спеціалізацію.

Завдання 2.

В державі є п'ять економічних районів : А,Б, В, Г, Д. Регіон А спеціалізується на виробництві сої, витрати на виробництво однієї тони сої в даному регіоні складають 1500грн, відповідно в регіоні Б - 1880 грн., В - 1850 грн., Г - 1990 грн, Д - 1890 грн. Визначити індекс ефективності спеціалізації регіону.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

ТЕМА: «Визначення місця регіону в економіці .України»

Навчальні питання:

1. Сутність поняття регіон. класифікація регіонів за різними ознаками.
2. Диференціація регіонів за рівнем розвитку продуктивних сил.
3. Соціально-економічні та екологічні проблеми регіонів та шляхи їх вирішення.

Навчальний час – 2 години

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:

1. Територіальний поділ праці – це:
 - a процес виробничої спеціалізації території і міжрайонного кооперування;
 - b рівень розвитку продуктивних сил регіону;
 - c деталізація виробничого процесу.
2. Які галузі визначають виробничий профіль економічного району:
 - a галузі спеціалізації;
 - b обслуговуючі;
 - c галузі соціальної сфери.
3. Виробничий напрямок господарської діяльності економічного району країни – це:
 - a територіальна спеціалізація;
 - b внутрігалузева спеціалізація.
4. Для визначення рівня спеціалізації виробництва району використовують:
 - a коефіцієнт концентрації даного виробництва в районі;
 - b коефіцієнт продуктивності природного ресурсу;
 - c коефіцієнт норм рентабельності.
5. Під комплексним економічним розвитком регіонів розуміють:
 - a екологічну орієнтацію виробництва з метою охорони довкілля та збереження біорізноманіття;
 - b збалансованість доходів усіх прошарків населення територій;
 - c системну залежність різних видів економічної діяльності з урахуванням наявного ресурсного потенціалу.
6. Оберіть показник для визначення рівня спеціалізації виробництва в районі:

- а коефіцієнт локалізації або концентрації даного виробництва в районі;
- б відокремлення певних видів людської діяльності з метою ефективного її використання;
- с коефіцієнт виробництва продукції галузі на душу населення.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1.

Визначити індекс ефективності спеціалізації економічного району, якщо витрати на одиницю продукції, за якою спеціалізується виробництво економічного району становлять 1330 грн., а витрати на виробництво одиниці цієї продукції в середньому по країні – 1580 грн.

Завдання 2.

Визначити коефіцієнт ефективності спеціалізації економічного району А. Пробста, якщо собівартість одиниці продукції в спеціалізованому економічному районі складає 560 грн. сумарні транспортні витрати на доставку одиниці продукції до кінцевого споживача 120 грн., а в середньому по Україні відповідно – 590 грн. і 313 грн.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

ТЕМА: «Основні завдання регіональної економічної політики.»

Навчальні питання:

1. Сутність державної регіональної економічної політики. Об'єкти і суб'єкти державної регіональної політики.
2. Мета і ієрархія цілей державної регіональної економічної політики.
3. Завдання державної регіональної економічної політики.
4. Принципи регіональної економічної політики.
5. Шляхи удосконалення регіональної економічної політики держави

Навчальний час – 2 години

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:

1. Раціональна регіональна політика держави - це:
 - a сфера діяльності держави щодо управління політичним, економічним та соціальним розвитком регіонів;
 - b соціально-економічна політика окремих регіонів;
 - c поєднання системи взаємовідносин між державою і регіонами з одного боку та регіонами - з другого.
2. Основні принципи регіональної економічної політики держави:
 - a забезпечення єдності економічного простору на всій території держави;
 - b диференційоване надання державної підтримки економічним регіонам;
 - c дотримання пріоритетів загальнодержавного значення;
 - d усі відповіді.
3. Органічне поєднання стратегічних інтересів країни і регіонів:
 - a принцип збереження екологічної рівноваги;
 - b принцип обмеженого централізму;
 - c принцип збалансованості і пропорційності розміщення виробництва.
4. Основна ціль державної регіональної політики:
 - a пошук оптимальної моделі державного та територіального устрою;
 - b узгодження загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів і економічних пріоритетів;
 - c розвиток зовнішніх економічних зв'язків.
5. Розвиток співробітництва між регіонами, сусідніми країнами, між державою і регіонами передбачає:
 - a принцип субординації;
 - b принцип партнерства;
 - c принцип програмування.
6. Принцип регіональної політики, що полягає в поєднанні стратегічних інтересів країни й інтересів регіонів:
 - a принцип обмеженого централізму;
 - b принцип збереження екологічної рівноваги;
 - c принцип збалансованості і пропорційності розміщення виробництва.
7. Сутність принципу концентрації та адиціоналізму:

- а вищі суспільні одиниці розв'язують лише ті проблеми, які не підвладні вирішенню нижчим структурним підрозділам;
 - б активне співробітництво між суб'єктами господарювання для досягнення єдиної кінцевої цілі;
 - с розвиток місцевих ініціатив, пошук додаткових джерел фінансування, програм регіонального економічного розвитку.
8. Сутність принципу субординації:
- а вищі суспільні одиниці розв'язують лише ті проблеми, які не підвладні вирішенню нижчим структурним підрозділам;
 - б необхідність розробки стратегії розвитку регіону з урахуванням довгострокових цілей;
 - с розподіл повноважень, ресурсів, бюджетних коштів на користь менш розвинутих регіонів, посилення їх самостійності.
9. Держава в особі центральних і місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування – це:
- а об'єкти ДРЕП;
 - б суб'єкт ДРЕП.
10. Об'єкти ДРЕП:
- а центральні та місцеві органи державної влади;
 - б територіальні утворення, в межах яких здійснюється державне управління і місцеве самоврядування.
11. Завдання ДРЕП у виробничій сфері регіонів:
- а розвиток експортних та імпортозамінних виробництв, залучення стратегічних інвесторів та кошти приватних інвесторів;
 - б забезпечення населення робочими місцями і залучення до продуктивної суспільної праці;
 - с формування спеціальних вільних економічних зон.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Побудувати графічну модель процесу розробки і реалізації державної регіональної економічної політики.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

ТЕМА: «Аналіз механізму реалізації регіональної економічної політики»

Навчальні питання:

1. Сутність механізму реалізації державної регіональної економічної політики.
2. Організаційно-правова база реалізації регіональної економічної політики.
3. Бюджетно-фінансові важелі реалізації регіональної економічної політики.
4. Ключові елементи механізму реалізації регіональної економічної політики.
5. Регіональні засади управління державним та комунальним секторами економіки.

Навчальний час – 4 години

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:

1. У структурі галузей народного господарства України:
 - a переважають галузі групи Б;
 - b переважають галузі групи А;
 - c переважає обробна промисловість;
 - d провідне місце займає хімічна промисловість.
2. Галузь господарства – це сукупність підприємств, що характеризуються спільністю:
 - a території;
 - b трудових ресурсів;
 - c функцій у системі територіального поділу праці.
3. Який технологічний уклад переважає в Україні:
 - a індустріальний;
 - b постіндустріально-інформаційний;
 - c аграрний.
4. Галузева структура господарства залежить від:
 - a чисельності населення в країні;
 - b впливу НТП;
 - c зовнішньоекономічних зв'язків країни.
5. В умовах формування ринкового господарства України частка промисловості у ВВП:
 - a зменшується;

- b залишається незмінною;
- c зростає;
- d немає правильної відповіді.

6. Який технологічний уклад передбачає зростання питомої ваги сфери послуг:

- a аграрно-індустріальний;
- b індустріальний;
- c постіндустріальний;
- d інформаційний.

7. Опосередкований інструмент структурного регулювання економіки:

- a субсидії, дотації;
- b державне програмування і планування;
- c прискорена амортизація.

8. До прямих інструментів структурного регулювання економіки відносяться:

- a державне замовлення;
- b податкове регулювання;
- c цільове фінансування.

9. До виробничої сфери відносять:

- a освіта, культура, мистецтво;
- b кредитування;
- c фінансове страхування;
- d будівництво, сільське господарство, промисловість;
- e наука і наукове обслуговування.

10. До невиробничої сфери відносять:

- a сільське господарство;
- b будівництво;
- c галузі соціального обслуговування;
- d промисловість.

11. Невиробнича сфера включає види діяльності, які:

- a створюють матеріальні блага;
- b доставляють створені матеріальні блага споживачам (транспорт і зв'язок, що обслуговують матеріальне виробництво);
- c галузі господарства, які надають послуги нематеріального характеру.

12. Виробнича сфера включає:

- a галузі сфери послуг та соціального обслуговування;
- b органи управління і оборони;
- c галузі кредитування, система фінансів, страхування;
- d галузі, що створюють матеріальні блага.

13. Співвідношення між виробництвом засобів виробництва і виробництвом предметів споживання, особистим споживанням і нагромадженням це вид структури економіки:

- a відтворювальна;
- b галузева;
- c територіальна.

14. Внесок окремих виробництв галузей, міжгалузевих комплексів у відтворенні ВВП це вид структури економіки:

- a відтворювальна;
- b галузева;
- c територіальна.

15. Розподіл економіки за формами власності, організаційно правовими формами, рівнем доходів окремих соціальних груп - це вид структури економіки:

- a відтворювальна;
- b галузева;
- c соціальна.

16. Співвідношення експорту і імпорт товарів, послуг, капіталів це вид структури економіки:

- a відтворювальна;
- b територіальна;
- c зовнішньоекономічна.

17. Методи прямого державного структурного регулювання економіки:

- a не передбачають безпосереднього втручання держави у структурні зміни, лише створюють правову базу;
- b пряме інвестування програм структурної перебудови;
- c пільгова податкова й кредитна політика;
- d цільове фінансування.

18. Методи непрямой (опосередкованої) структурної політики:

- a пряме інвестування програм структурної перебудови;
- b стимулювання перетікання капіталу у пріоритетні галузі;

- с державні замовлення.
19. Економічні методи державної структурної політики:
- а залучення вітчизняних та іноземних інвестицій;
 - б пільгова податкова й кредитна політика;
 - с розробка індикативних планів економічного й соціального розвитку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Розроблено три варіанти розміщення хімічного підприємства у трьох різних районах можливого будівництва. Основні показники цих варіантів наведені в таблиці .

При вирішенні задачі дисконт приймається умовно на рівні 0,12. Терміни будівництва приймаються для спрощення рішення задачі умовно за усіма за -пропонованими для розгляду варіантами однаковими.

Визначити, у якому районі економічно доцільно розмістити хімічне підприємство виходячи з мінімуму загальних витрат на виробництво та доставку продукції до споживача

Таблиця - Економічні показники будівництва хімічного підприємства

Показники	Варіанти розміщення підприємства		
	I	II	III
Капітальні вкладення в основне будівництво, млн. грн.	19,2	18,3	18,0
Собівартість річного виробництва продукції з урахуванням транспортних витрат, млн. грн,	13,0	13,2	13,5
Капітальні вкладення в розвиток транспорту, млн. грн.	19,3	18,4	18,6
Собівартість річного виробництва продукції з урахуванням транспортних витрат на доставку продукції до споживача, млн. грн,	13,0	13,2	13,5
Капітальні вкладення в основне будівництво, млн. грн.	19,2	18,3	18,0
Собівартість річного виробництва продукції з урахуванням транспортних витрат на доставку продукції до споживача, млн. грн,	13,0	13,2	13,5
Капітальні витрати у розвиток транспорту, млн. грн	2,0	1,0	1,5

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

ТЕМА: «Побудова моделі господарського комплексу України.»

Навчальні питання:

1. Економіка України як єдиний господарський комплекс.
2. Сутність поняття «структура економіки».
3. Галузева структура економіки та її регіональні особливості,
4. Трансформація господарського комплексу в ринкових умовах.

Навчальний час – 4 години

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:

1. У структурі галузей народного господарства України:
 - a переважають галузі групи Б;
 - b переважають галузі групи А;
 - c переважає обробна промисловість;
 - d провідне місце займає хімічна промисловість.
2. Галузь господарства – це сукупність підприємств, що характеризуються спільністю:
 - a території;
 - b трудових ресурсів;
 - c функцій у системі територіального поділу праці.
3. Який технологічний уклад переважає в Україні:
 - a індустріальний;
 - b постіндустріально-інформаційний;
 - c аграрний.
4. Галузева структура господарства залежить від:
 - a чисельності населення в країні;
 - b впливу НТП;
 - c зовнішньоекономічних зв'язків країни.
5. В умовах формування ринкового господарства України частка промисловості у ВВП:
 - a зменшується;
 - b залишається незмінною;
 - c зростає;
 - d немає правильної відповіді.

6. Який технологічний уклад передбачає зростання питомої ваги сфери послуг:

- a аграрно-індустріальний;
- b індустріальний;
- c постіндустріальний;
- d інформаційний.

7. Опосередкований інструмент структурного регулювання економіки:

- a субсидії, дотації;
- b державне програмування і планування;
- c прискорена амортизація.

8. До прямих інструментів структурного регулювання економіки відносяться:

- a державне замовлення;
- b податкове регулювання;
- c цільове фінансування.

9. До виробничої сфери відносять:

- a освіта, культура, мистецтво;
- b кредитування;
- c фінансове страхування;
- d будівництво, сільське господарство, промисловість;
- e наука і наукове обслуговування.

10. До невиробничої сфери відносять:

- a сільське господарство;
- b будівництво;
- c галузі соціального обслуговування;
- d промисловість.

11. Невиробнича сфера включає види діяльності, які:

- a створюють матеріальні блага;
- b доставляють створені матеріальні блага споживачам (транспорт і зв'язок, що обслуговують матеріальне виробництво);
- c галузі господарства, які надають послуги нематеріального характеру.

12. Виробнича сфера включає:

- a галузі сфери послуг та соціального обслуговування;
- b органи управління і оборони;

- c галузі кредитування, система фінансів, страхування;
 - d галузі, що створюють матеріальні блага.
13. Співвідношення між виробництвом засобів виробництва і виробництвом предметів споживання, особистим споживанням і нагромадженням це вид структури економіки:
- a відтворювальна;
 - b галузева;
 - c територіальна.
14. Внесок окремих виробництв галузей, міжгалузевих комплексів у відтворенні ВВП це вид структури економіки:
- a відтворювальна;
 - b галузева;
 - c територіальна.
15. Розподіл економіки за формами власності, організаційно правовими формами, рівнем доходів окремих соціальних груп - це вид структури економіки:
- a відтворювальна;
 - b галузева;
 - c соціальна.
16. Співвідношення експорту і імпорту товарів, послуг, капіталів це вид структури економіки:
- a відтворювальна;
 - b територіальна;
 - c зовнішньоекономічна.
17. Методи прямого державного структурного регулювання економіки:
- a не передбачають безпосереднього втручання держави у структурні зміни, лише створюють правову базу;
 - b пряме інвестування програм структурної перебудови;
 - c пільгова податкова й кредитна політика;
 - d цільове фінансування.
18. Методи непрямой (опосередкованої) структурної політики:
- a пряме інвестування програм структурної перебудови;
 - b стимулювання перетікання капіталу у пріоритетні галузі;
 - c державні замовлення.
19. Економічні методи державної структурної політики:
- a залучення вітчизняних та іноземних інвестицій;

- б пільгова податкова й кредитна політика;
- с розробка індикативних планів економічного й соціального розвитку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Побудувати графічну модель сучасного господарського комплексу України.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

ТЕМА: «Аналіз природного та трудових потенціалів України»

Навчальні питання:

1. Поняття природно-ресурсного потенціалу.
2. Структура природно-ресурсного потенціалу економічна оцінка земельних, лісових та мінеральних ресурсів.
3. Характеристика природного потенціалу економічних регіонів України.
4. Трудовий потенціал України.

Навчальний час – 2 години

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ:

1. Природні компоненти та сили природи, що можуть бути використані як засоби виробництва та предмети споживання - це:
 - а природні умови;
 - б природні ресурси.
2. Невідновлювані природні ресурси:
 - а мінеральні ресурси;
 - б сонячна енергія, енергія морських течій, внутрішнє тепло землі, енергія води, вітру тощо;
 - с ґрунтовий покрив, рослинний і тваринний світ, атмосферне повітря, прісна вода тощо.
3. До невичерпних природних ресурсів відносяться:
 - а енергія Сонця;
 - б прісна вода;

- с корисні копалини.
4. До невідновлювальних природних ресурсів відносяться:
- а корисні копалини;
 - б енергія ядерного синтезу;
 - с біологічні.
5. Найбільші запаси залізних руд зосереджені у:
- а Карпатах;
 - б Донбасі;
 - с Придніпров'ї;
 - д Криму;
 - е Білозерці.
6. Природні умови України — це:
- а рельєф;
 - б кам'яне вугілля;
 - с нафта і газ;
 - д вода.
7. Найбагатші за вмістом заліза руди видобуваються в межах родовищ:
- а Криворізького;
 - б Кременчуцького;
 - с Білозерського;
 - д Керченського.
8. Україна має надлишок таких природних ресурсів:
- а нафта;
 - б марганцеві руди;
 - с вода.
9. Чи достатньо Україна забезпечена лісовими ресурсами:
- а так;
 - б ні, Україна - лісодефіцитна країна.
10. Дефіцитними ресурсами в Україні є:
- а енергетичні ресурси;
 - б руди чорних металів;
 - с ресурси будівельних матеріалів.
11. Природний рух населення визначається коефіцієнтом:
- а природного приросту населення;
 - б коефіцієнтом міграції.
12. До процесів природного руху населення відносять:

- a народжуваність;
 - b міграції;
 - c зміна релігійного статусу.
13. Для демографічної ситуації в Україні характерне:
- a падіння рівня народжуваності;
 - b зростання рівня смертності;
 - c подовження середньої тривалості життя.
14. Міста-мільйонери в Україні:
- a Київ, Харків, Кривий Ріг, Запоріжжя;
 - b Харків, Дніпропетровськ, Донецьк, Луганськ;
 - c Київ, Харків, Дніпропетровськ, Одеса.
15. Зростання питомої ваги міського населення і соціально-економічної ролі міст у розвитку суспільства це:
- a приріст населення;
 - b урбанізація;
 - c міська агломерація.
16. Надання державою можливості займатися суспільно корисною працею усьому працездатному населенню це :
- a повна зайнятість;
 - b ефективна зайнятість.
17. Тип відтворення населення в Україні:
- a розширений;
 - b простий;
 - c звужений.
18. До категорії міст в Україні відносять поселення з чисельністю жителів понад, тис. чол.:
- a 10;
 - b 15.
19. До трудових ресурсів відносять:
- a осіб старше 18 років;
 - b зайнятих і безробітних;
 - c осіб від 16 років до 55(жінки) та до 60 років(чоловіки);
 - d все населення країни.
20. До економічно активного населення відносять
- a зайнятих;
 - b безробітних;
 - c трудові ресурси;

d населення, яке пропонує свою робочу силу.

21. Працездатне населення, зайняте суспільно корисною діяльністю, яка приносить дохід, називається:

- a економічно активне населення;
- b економічно пасивне населення;
- c безробітне населення.

22. Частина населення працездатного віку, тимчасово не зайнята в суспільно корисній діяльності, яка не заробляє доходів –це:

- a економічно активне населення;
- b економічно пасивне населення;
- c безробітне населення.

23. Зайнятість, що відповідає інтенсивному типу відтворення, зорієнтована на скорочення ручної, непрестижної та важкої праці – це:

- a ефективна зайнятість;
- b неефективна зайнятість;
- c повна зайнятість.

24. Що є причинами скорочення природного приросту населення:

- a зростання смертності і народжуваності;
- b скорочення смертності і зростання народжуваності;
- c зростання смертності і скорочення народжуваності.

25. Що таке старіння нації:

- a підвищення частки осіб у віці більше 40 років;
- b підвищення частки осіб у віці більше 50 років ;
- c підвищення частки осіб у віці більше 60 років.

26. Що таке міграції:

- a природний приріст населення;
- b переміщення людей, зміна постійного місця проживання.

27. Що таке урбанізація:

- a зростання питомої ваги міського населення;
- b зростання питомої ваги сільського населення;
- c зростання питомої ваги населення з вищою освітою.

28. Які люди вважаються безробітними:

- a зайняті індивідуальною трудовою діяльністю;
- b тимчасово не зайняті у сфері послуг;
- c тимчасово не зайняті в суспільно корисній діяльності.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Для задоволення потреб народного господарства у хімічному продукті треба ввести в експлуатацію нову потужність з цього виробництва 100 тис. т на рік.

Відповідні підприємства можуть бути розміщені у районах А і Б, де є достатня сировинна та енергетична бази. Визначити найбільш доцільний район розміщення підприємства. Дисконт приймається умовно на рівні 0,12. Терміни будівництва приймаються для спрощення рішення задачі умовно за усіма запропонованими для розглядання варіантами однаковими. Основні техніко-економічні показники проектів наведені у таблиці .

Таблиця – Основні техніко – економічні показники

Показники	Одиниці виміру	Район можливого розміщення	
		А	Б
Річний обсяг виробництва продукції	Тис.т	100,0	50,0
Питомі капітальні вкладення на 1 т потужності	Грн/т	115,0	122,0
Собівартість виробництва 1 т продукції	Грн/т	30,0	26,0
Питома собівартість транспортування продукції	Грн/т	8,5	6,0
Питомі капітальні витрати у розвиток транспорту	Грн/т	10,0	7,0

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

Тема: «Побудова системи міжгалузевих господарських комплексів.»

Навчальні питання:

1. Сутність міжгалузевих комплексів, чинники їх формування.
2. Структура міжгалузевих комплексів.
3. Характеристика кожного міжгалузевого комплексу України.
4. Значення міжгалузевих комплексів.

Навчальний час – 4 години

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:

1. Галузь промисловості - це:
 - a сукупність підприємств, яка характеризується єдністю соціального призначення виробничої продукції;
 - b сукупність підприємств, яка характеризується єдністю економічного призначення виробничої продукції.
2. Паливно-енергетичний баланс(ПЕБ):
 - a відношення видобутку палива і виробництва електроенергії до їх використання;
 - b видобуток палива і виробництво електроенергії;
 - c використання альтернативних видів енергії.
3. Який тип електростанцій має такі особливості: великі витрати палива, висока собівартість електроенергії, 1/4 забруднень довкілля: кислотні опади, парниковий ефект
 - a АЕС;
 - b ТЕС;
 - c ГЕС.
4. Особливість розміщення чорної металургії:
 - a висока здатність до комбінування з іншими галузями;
 - b комплексне використання сировини;
 - c екологічно брудне виробництво;
 - d всі варіанти правильні;
 - e немає правильного варіанту.
5. Фактори розміщення виробництва важких кольорових металів:
 - a висока енергомісткість;
 - b висока собівартість;
 - c висока матеріаломісткість;
 - d немає правильного варіанту.
6. Фактори розміщення важкого машинобудування:
 - a висока транспортабельність;
 - b висока трудомісткість;
 - c висока матеріаломісткість;
 - d всі варіанти правильні.
7. Характерні риси паливно-енергетичного комплексу України:
 - a збільшення видобутку паливних ресурсів;
 - b переважна частина електроенергії виробляється ГЕС;
 - c імпорт енергоносіїв.

8. Характерні риси металургійного комплексу України:
 - a концентрація виробництва в Північних областях;
 - b імпорт кольорових металів;
 - c значна частка вторинних ресурсів у сировинній базі комплексу.
9. Найбільші центри тракторобудування:
 - a Краматорськ, Горлівка, Стаханов;
 - b Харків, Дніпропетровськ, Вінниця;
 - c Херсон, Керч, Одеса.
10. Найбільші центри важкого машинобудування:
 - a Маріуполь, Стаханов, Дніпродзержинськ;
 - b Херсон, Керч, Київ;
 - c Краматорськ, Горлівка, Дніпропетровськ.
11. Центри літакобудування:
 - a Дніпропетровськ, Донецьк;
 - b Запоріжжя, Львів;
 - c Харків, Київ.
12. Найбільші центри сільськогосподарського машинобудування:
 - a Дніпропетровськ, Херсон, Тернопіль;
 - b Краматорськ, Горлівка, Стаханов;
 - c Львів, Кременчук, Запоріжжя.
13. Найбільші центри автомобільного машинобудування:
 - a Дніпропетровськ, Херсон, Тернопіль;
 - b Краматорськ, Горлівка, Стаханов;
 - c Львів, Кременчук, Запоріжжя.
14. Найбільші центри вагонобудування:
 - a Маріуполь, Стаханов, Дніпродзержинськ;
 - b Керч, Одеса, Київ;
 - c Львів, Кременчук, Запоріжжя.
15. Центр виробництва шин:
 - a Дніпропетровськ, Біла Церква;
 - b Чернігів, Донецьк;
 - c Рубіжне, Житомир.
16. Найбільші центри виробництва хімічних волокон:
 - a Київ, Черкаси, Чернігів;
 - b Одеса, Вінниця, Костянтинівка;
 - c Львів, Кременчук, Запоріжжя.

17. Найбільший центр виробництва фарб:
- a Чернігів;
 - b Рубіжне;
 - c Харків;
 - d Кривий Ріг.
18. Центри виробництва калійних добрив:
- a Одеса, Вінниця, Костянтинівка;
 - b Калуш, Стебник;
 - c Черкаси, Рівне, Лисичанськ.
19. Центри виробництва азотних добрив:
- a Одеса, Вінниця, Костянтинівка;
 - b Калуш, Стебник;
 - c Черкаси, Рівне, Лисичанськ.
20. Центри виробництва сірчаної кислоти:
- a Одеса, Вінниця, Костянтинівка;
 - b Калуш, Стебник;
 - c Черкаси, Рівне, Лисичанськ.
21. Основні райони розміщення лісового комплексу:
- a Полісся;
 - b Слобожанщина;
 - c Донбас.
22. Яку роль у господарському комплексі економічного району виконує промисловість будівельних матеріалів:
- a невиробничу;
 - b комплексоутворюючу;
 - c немає вірної відповіді.
23. Цементні заводи розміщуються в:
- a районах з розвинутим сільськогосподарським виробництвом;
 - b районах споживача;
 - c районах сировини;
 - d районах з високим розвитком науки.
24. Польове кормовиробництво – це:
- a вирощування зернових, зернобобових, кукурудзи, ячменя, одно- і багаторічних трав;
 - b використання природних кормових угідь - сіножатей і пасовищ;

- с комбікормова промисловість.
25. Лучно-пасовищне кормовиробництво:
- а вирощування зернових, зернобобових, кукурудзи, ячменя, одно- і багаторічних трав;
 - б використання природних кормових угідь - сіножатей і пасовищ;
 - с комбікормова промисловість.
26. Принцип розміщення цукрової галузі харчової промисловості:
- а споживчий;
 - б споживчий, сировинний;
 - с сировинний.
27. Який чинник найбільше впливає на розміщення швейного виробництва:
- а енергоресурсний;
 - б споживчий;
 - с транспортний;
 - д сировинні ресурси.
28. До галузей комплексу легкої промисловості входять:
- а бавовняна;
 - б виробництво синтетичних пластмас;
 - с ефіроолійна промисловість.
29. У галузевій структурі легкої промисловості України провідне місце посідає:
- а трикотажне виробництво;
 - б текстильне виробництво;
 - с швейне виробництво;
 - д хутрове виробництво.
30. Принципи сучасного розміщення об'єктів соціальної інфраструктури це:
- а наближення виробництва до джерел сировини;
 - б вирівнювання рівнів економічного розвитку регіонів;
 - с урахування інтересів економічної інтеграції у світовий простір;
 - д забезпечення здорових гігієнічних умов життя і праці населення.
31. Головним завданням соціального комплексу є:
- а усі відповіді вірні;

- b задовольняти потреби промисловості;
- c задовольняти потреби населення;
- d задовольняти потреби транспортного комплексу.

32. Фактори територіальної організації соціальної сфери – це:

- a об'єктивно існуючі суттєві повторювані причинно-наслідкові зв'язки, що виражають відносини між діяльністю галузей соціальної сфери і територією, на якій вона відбувається;
- b усі відповіді вірні;
- c сукупність аргументів, що визначають вибір розміщення підприємств, установ, закладів, соціальної сфери.

33. Поріг торговельної послуги визначається як:

- a відстань, на яку споживач згоден пересуватись для отримання даної торговельної послуги;
- b територія, що обслуговується даним центром;
- c мінімум клієнтури, необхідної для існування даного торговельного підприємства;
- d точка (торговельне підприємство), що обслуговує певну територію.

34. Які види послуг є найпоширенішими і пропорційно розміщуються відносно чисельності населення:

- a усі відповіді вірні;
- b епізодичні;
- c повсякденні;
- d періодичні.

35. Зона торговельного обслуговування – це:

- a територія, що обслуговується даним центром;
- b точка (торговельне підприємство), що обслуговує певну територію;
- c мінімум клієнтури, необхідної для існування даного торговельного підприємства;
- d відстань, на яку споживач згоден пересуватись для отримання даної торговельної послуги.

36. Який показник використовується для аналізу рівня розвитку та розміщення закладів соціальної сфери:

- a загальна вартість наданих послуг;
- b кількість населення, що отримали послуги;

- c кількість закладів на 1 га;
- d кількість місць у закладах на 1000 жителів.

37. Рекреаційним комплексом називають:

- a) систему рекреаційних ресурсів та об'єктів, що їх використовують для надання однойменних послуг;
- b) усі відповіді вірні;
- c) систему національних природних парків, де відбувається рекреаційна діяльність населення;
- d) систему об'єктів та закладів, що здійснюють санаторне лікування, оздоровлення, туристичне обслуговування населення.

38. Транспортна система – це:

- a сукупність видів транспорту, що існують незалежно один від одного;
- b поєднання взаємопов'язаних видів транспорту, об'єднаних між собою транспортними вузлами;
- c населені пункти, де сходяться декілька ліній магістрального транспорту.

39. Транспортний вузол – це:

- a усі види транспорту, що взаємодіють між собою;
- b поєднання взаємопов'язаних видів транспорту, об'єднаних між собою транспортними вузлами;
- c населений пункт, де сходяться (перетинаються або розгалужуються) декілька(не менше 3-х) ліній магістрального транспорту і здійснюється обмін вантажами між ними.

40. Територіальне поєднання шляхів сполучення, рухомого складу і засобів транспорту, служб перевезень та іншої транспортної інфраструктури називається:

- a усі відповіді вірні;
- b транспортним вузлом;
- c транспортним комплексом;
- d транспортною системою.

41. Найбільш маневровим та ефективним видом транспорту для перевезення масових вантажів дрібними партіями на близьку відстань є:

- a автомобільний;
- b трубопровідний;

- c залізничний;
- d морський.

42. Скільки основних залізниць в Україні:

- a 6;
- b 5;
- c 7.

43. Спеціалізація автомобільного транспорту:

- a продукція сільського господарства і харчування;
- b масові вантажі, що не потребують термінової доставки;
- c всі варіанти правильні.

44. Техніко-економічна особливість трубопровідного транспорту:

- a низька собівартість перевезень;
- b залежить від погоди і сезону;
- c екологічні проблеми.

45. Основні річкові порти України:

- a Чернігів, Херсон, Маріуполь, Усть-Дунайський;
- b Кілія, Бердянськ, Євпаторія, Нікополь;
- c Київ, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Кременчук.

46. Транс'європейська нафтопровідна мережа представлена в Україні нафтопроводом:

- a "Сяйво Півночі";
- b "Прогрес";
- c "Дружба";
- d "Союз".

47. У структурі трубопровідного транспорту України за довжиною лідирують:

- a продуктопроводи;
- b газопроводи;
- c нафтопроводи.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ.

Побудувати графічну модель міжгалузевих комплексів в економіці України.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10

Тема: «Єдність господарського комплексу України, перспективи розвитку економіки України.»

Навчальні питання:

1. Посилення процесів інтеграції та підвищення ролі регіонів.
2. Оптимум Парето у багато регіональній системі.
3. Динаміка та ефективність структурної перебудови економіки регіонів.
4. Напрями зміцнення конкурентних позицій регіональних систем.
5. Обмеження та негативні фактори в формуванні конкурентоспроможності регіону.
6. Найважливіші конкурентні позиції у взаємодії регіонів.
7. Експертна оцінка конкурентних позицій регіонів.

Навчальний час – 4 години

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:

1. Регіональна економіка – це:
 - a просторова організація господарства;
 - b економіка окремого регіону;
 - c економіка підприємств регіону.
2. Під комплексним економічним розвитком регіонів розуміють:
 - a однакове забезпечення всіх суб'єктів господарювання територій ресурсами розвитку;
 - b взаємозалежність різних видів економічної діяльності з урахуванням наявного ресурсного потенціалу;
 - c екологічну орієнтацію виробництва з метою охорони довкілля та збереження біорізноманіття.
3. Виробничий напрямок господарської діяльності регіону – це:
 - a територіальна спеціалізація;
 - b внутрігалузева спеціалізація.
4. Спеціалізація виробництва регіону – це:
 - a відношення обсягу продукції, вивезеної за межі району, до загального обсягу її виробництва в даному районі;
 - b зосередження в районі випуску певної продукції;

- с локалізація економічної діяльності на обмеженій території.
5. До складу Поліського економічного району входять області:
- а Рівненська, Волинська, Житомирська, Чернігівська;
 - б Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька;
 - с Вінницька, Хмельницька, Тернопільська.
6. До складу Карпатського економічного району входять області:
- а Рівненська, Волинська, Житомирська, Чернігівська;
 - б Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька;
 - с Вінницька, Хмельницька, Тернопільська.
7. Які електростанції (із перелічених) знаходяться в Донецькому економічному районі України:
- а Зміївська;
 - б Ладизинська;
 - с Вуглегірська.
8. Значний видобуток українського мармуру ведеться у:
- а Житомирській області;
 - б Вінницькій області;
 - с Київській області;
 - д Закарпатській області.
9. Основні ресурси нафти і природного газу знаходяться у:
- а Прикарпатті, Донбасі, Поліссі;
 - б Прикарпатті, Дніпровсько-Донецькому регіоні, Причорноморсько-Кримському регіоні;
 - с Поліссі, Причорноморсько-Кримському регіоні, на Поділлі.
10. Область, де проживає найбільше жителів:

- а) Київська
- б) Харківська
- в) Волинська
- г) Вінницька
- д) Донецька
- є) Миколаївська

11. У межах якої адміністративно – територіальної одиниці переважає російське населення (росіяни):

- а) Донецька
- б) Харківська
- в) Дніпропетровська
- г) Луганська
- д) Республіка Крим
- є) Одеська
- ж) Запорізька

12. Провідне місце у паливній промисловості належить економічним районам:
- a Донецькому;
 - b Подільському;
 - c Причорноморському.
13. Центри виробництва калійних добрив розташовані в економічному районі:
- a Прикарпатському;
 - b Центральному;
 - c Східному.
14. Район розміщення лісового комплексу України:
- a Східний;
 - b Карпати;
 - c Донбас.
15. Назвіть провідну технічну культуру Придніпров'я:
- a льон-довгунець;
 - b хміль;
 - c тютюн;
 - d соняшник.
16. Традиційні зони тютюнництва України – це:
- a Закарпаття, Лісостеп, Полісся;
 - b Поділля, Полісся, АР Крим;
 - c Придніпров'я, Полісся, Прикарпаття.
17. В Україні кам'яновугільні басейни розташовані в районах:
- a Донецький і Дніпровський;
 - b усі відповіді вірні;
 - c Донецький і Поліський;
 - d Причорноморський і Подільський.
18. Провідне місце у паливній промисловості належить областям:
- a Львівська, Луганська;
 - b Волинська, Луганська;
 - c Донецька, Луганська.
19. Придніпровський економічний район має надлишок таких мінеральних ресурсів:
- a нафта;
 - b залізні руди;
 - c кам'яна сіль.

20. Найбільші центри важкого машинобудування розміщені в економічних районах:

- а Поліському;
- б Подільському;
- с Донецькому.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Потреба економічного району у заготовках, яка не покривається діючими виробництвами, становить 146 тис. т. З метою повного покриття потреби економічного району у заготовках прийнято рішення збудувати спеціалізований завод потужністю 150 тис. т заготовок на рік. За проектом для розміщення заводу необхідно 35 га придатної для будівництва площадки, розрахункова потреба у робочій силі становить 2400 чол., завод можливо збудувати в чотирьох пунктах.

Дисконт приймається на рівні 0,12. Терміни будівництва для спрощення рішення задачі умовно приймаються за усіма запропонованими для розглядання варіантами однаковими.

Вибрати економічно доцільний пункт розміщення заводу.

Основні техніко-економічні показники проектів наведені у таблиці .

Таблиця - Основні техніко-економічні показники

Показники	Одиниці виміру	Варіанти пунктів розміщення			
		I	II	III	IV
Наявність придатної для будівництва площадки	га	38	30	40	40
Наявність вільної робочої сили	чол.	3500	2000	6100	3100
Капітальні витрати на промислове, житлове і культурно-побутове будівництво	млн. грн.	300,0	320,0	340,0	360,0
Капітальні витрати, які пов'язані з місцевими умовами	млн. грн.	22,6	15,0	10,8	19,0
Середня собівартість виробництва 1 т 1 продукції	грн./т	1400	1410	1380	1350
Витрати на перевезення 1 т готової продукції до споживача	грн./т	16,7	13,0	15,9	16,0

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11

Тема: «**Міжнародні економічні зв'язки України та їх вплив на розвиток регіонів.**»

Навчальні питання:

1. Сутність і форми зовнішньоекономічних зв'язків.
2. Економічні зв'язки України з ЄС та іншими країнами світу.
3. Структура і регіональні особливості експортного потенціалу України та її регіонів.
4. Конкурентні переваги України та основні напрями їх використання.
5. Обсяги і напрями іноземного інвестування економіки України.

Навчальний час – 4 години

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ:

1. У регіональній структурі експорту України з країнами СНД перше місце посідає:
 - a Росія;
 - b Білорусь;
 - c Молдова;
 - d Туркменістан.
2. Продукція якої галузі промисловості переважає у структурі імпорту України:
 - a машинобудівної;
 - b паливно-енергетичної;
 - c металургійної;
 - d хімічної.
3. Найбільша частина українського імпорту припадає на:
 - a Європу;
 - b Африку;
 - c Америку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

Розроблено два можливих варіанти розміщення виробництва збірного залізобетону для покриття загальної потреби споживачів, яка дорівнює 280 тис. м³ на рік :

I варіант - завод потужністю 280 тис. м³ будується у пункті А.

II варіант - у пункті А створюється завод потужністю 180 тис. м³., а в пункті Б - потужністю 100 тис. т

Потреба споживачів у збірному залізобетоні у пункті А дорівнює 100 тис. м³, а споживачів у пункті Б - 180 тис. т³. Відстань від пункту А до пункту Б залізницею становить 500 км.

Техніко-економічні показники виробництва на підприємствах різної потужності приведені у таблиці :

Таблиця - Техніко-економічні показники виробництва

Потужність	Собівартість переробки сировини грн./м ³ залізобетону	Питомі капіталовкладення на 1 т ³ річної потужності заводів, грн./м ³ залізобетону
100	80	90
180	74	82
280	70	80

Завдання 2

Для задоволення потреби виробництв, населення та експорту у капроновому шовку необхідно збудувати завод з його виробництва потужністю 15 тис. т. На 1т капрону потрібно 1,2 т основної сировини. Розроблено два варіанти розміщення заводу у пунктах А і Б.

Дисконт приймається на рівні 0,12. Терміни будівництва приймаються умовно для спрощення рішення задачі за усіма запропонованими для розглядання варіантами однаковими. Визначити оптимальний варіант розміщення виробництва, який забезпечує мінімум загальних витрат.

Економічні показники будівництва заводу наведені в таблиці

Таблиця - Економічні показники будівництва заводу

Показники	Одиниці виміру	Варіанти	
		I	II
Вартість сировини	грн./т	600	750
Радіус перевезення готової продукції до поживачів	Км	600	800
Собівартість перевезення готової продукції	коп./т км	4,0	4,0
Питомі капітальні витрати на транспортування апруну	коп./т км	35,0	21,0
Вартість будівництва заводу	млн, грн,	80,4	117,0

Література:

1. Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил (теоретико-методологічні основи): навч. посібник. – К.: Українсько-фінансовий інститут менеджменту і бізнесу, 2009.
2. Клиновий Д.В., Лепа Т.В. Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка України / за ред. Л.Г.Чернюк: Навч. посібник. – К.: ЦНЛ, 2006. – 728 с.
3. Регіональний менеджмент: Навч. посібник / М.А.Коваленко, Н.А.Кругла, Л.М.Радванська, Г.М.Швороб. – Херсон: „Олді-плюс”, 2004. – 304 с.
4. Регіональна політика України / За ред.. Н.Г.Курдюкової. – К.: Наук думка, 2005.
5. Розміщення продуктивних сил України: Навч.-метод. Посіб. / С.І.Дорогунцов та інші. – К.: КНЕУ, 2019.
6. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Підручник / С.І.Дорогунцов, Т.А. Заєць, Ю.І. Пітюренко та інші. – К.: КНЕУ, 2011. – 988 с.
7. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Підручник. – К.: „Вінар”, 2006.
8. Сазонець І.Л., Джинджоян В.В., Чубар О.О. Розміщення продуктивних сил: Навч. посібник. – К.: ЦНЛ, 2006. – 320 с.
9. Соціально-економічна географія України: Навч. посіб. / За ред..О.І.Шаблія. – Львів, 2004.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ

до практичних занять
та самостійної роботи студентів
з дисципліни «Регіональна економіка»
для студентів напряму підготовки
6.030503 – «Міжнародна економіка»

Укладач: БАБИЧ Анатолій Петрович

Відповідальний за випуск: *Бабич Д.В.*

Авторська редакція

План 2012, поз. .
Підписано до друку . Формат 60x84 1/16. Папір газетний.
Гарнітура Times New Roman Cyr. Віддруковано на різнографі.
Умовн .друк. арк. . Обл.-вид. арк. .
Зам. № . Тираж прим. Ціна договірна.

**Видавництво
Харківського національного автомобільно-дорожнього університету**

**Видавництво ХНАДУ, 61200, Харків-МСП, вул. Петровського, 25
Тел./факс: (057) 700-38-72; 707-37-03, e-mail: roi@khadi.Kharov.ua**

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції, серія ДК № 897 від 17.04.2002 р.